

Interventierapport

Fouten bij het CJIB leiden tot lange gijzeling

Datum: 20 februari 2017

Rapportnummer: 2017/025

BOETES, BOETES EN NOG EENS BOETES

Taco¹ rijdt stelselmatig te hard op een bepaalde snelweg. Niet slim, want naast het gevaar voor hemzelf en andere weggebruikers dat dit oplevert, schrijft het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) de ene na de andere boete uit. Deze boetes kunnen hem alleen niet worden toegestuurd, want Taco heeft geen vast adres en staat dus niet in de Basis Registratie Personen (BRP).

GIJZELING

Na verloop van tijd vordert de officier van justitie dat Taco gegijzeld moet worden, bij wijze van dwangmiddel om hem de boetes te doen betalen. De officier vordert in totaal gijzeling voor maar liefst 57 openstaande boetes. Voor iedere boete kan Taco een week gegijzeld worden. Dat levert een gijzelingsduur van 399 dagen op, meer dan een jaar! Omdat hij geen vast adres heeft, wordt Taco via de krant opgeroepen voor de gijzelingszittingen, maar hij neemt hier geen kennis van. In zijn afwezigheid wijst de rechter de gijzelingsvorderingen toe.

Als Taco uiteindelijk een woning vindt en zich inschrijft bij de gemeente, valt er een stapel CJIB-boetes en aanmaningen bij hem op de mat. Taco onderneemt niet direct actie. Kort daarna wordt hij opgehaald door de politie. Hij komt in de gevangenis terecht.

HULP

Pas na bijna elf maanden doelloos in de gevangenis te hebben doorgebracht, vindt Taco een advocate die hem wil helpen. De advocate krijgt het voor elkaar dat Taco een voorlopige betalingsregeling van 20 euro per maand krijgt voor 32 boetezaken. Dat betekent echter nog niet dat Taco ook vrij komt. Pas drie maanden daarna, na bijna veertien maanden in de gevangenis, mag hij naar buiten. De boetes waarvoor hij is gegijzeld heeft het CJIB buiten invordering gesteld, maar ze staan nog wel open. Daarnaast moet Taco de betalingsregeling die met hulp van de advocate getroffen is nog voortzetten.

INTERVENTIE NATIONALE OMBUDSMAN

Een aantal maanden na zijn vrijlating wendt Taco zich tot de Nationale ombudsman. Hij klaagt erover dat hij geen geld had om de openstaande boetes te betalen, maar toch gegijzeld is. En dat meer dan een jaar lang... Dat jaar van zijn leven krijgt hij nooit meer terug. Bovendien is hij door de lange gijzeling zijn woning kwijtgeraakt. De ombudsman

¹ Dit is een gefingeerde naam

neemt direct contact op met het CJIB om te achterhalen of het klopt wat Taco hem vertelt. Wanneer dat tot zijn schrik het geval blijkt, brengt de ombudsman de zaak aan het rollen en verzoekt hij het CJIB om zélf de klacht van Taco in behandeling te nemen. Het verdient immers de voorkeur dat burgers en overheidsinstanties samen om de tafel gaan om klachten te bespreken en op te lossen, zolang daar ruimte voor is. De ombudsman is er voor die gevallen waarin burgers en instanties er samen écht niet meer uit komen.

HET CJIB ERKENT FOUTEN

Het CJIB reageert op Taco's klacht met een brief. Het CJIB stelt daarin voorop dat Taco op het moment dat hij werd gegijzeld meer dan 85 openstaande verkeersboetes had. Tijdens de periode van oplegging, inning en incasso van deze boetes had Taco geen contact opgenomen met CJIB, noch beroep ingesteld tegen de boetes of het initiatief genomen tot betaling. Uiteindelijk zijn de zaken daardoor doorgelopen tot de fase waarin dwangmiddelen zoals gijzeling aan de orde komen.

Toch erkent het CJIB dat er in dit geval fouten zijn gemaakt. Zo had Taco redelijkerwijs in vrijheid moeten worden gesteld, toen het CJIB na bijna elf maanden gijzeling akkoord ging met een voorlopige betalingsregeling voor andere openstaande zaken. Op dat moment was immers wel aannemelijk dat de gijzeling geen enkel doel diende, omdat Taco simpelweg het geld niet had om de openstaande boetes te voldoen. Ook heeft het CJIB verzuimd om intern beleid toe te passen, waarin staat dat al na 180 dagen gijzeling contact moet worden opgenomen met de gegijzelde om een (voorlopige) betalingsregeling te treffen. Het CJIB heeft nooit contact gelegd met Taco.

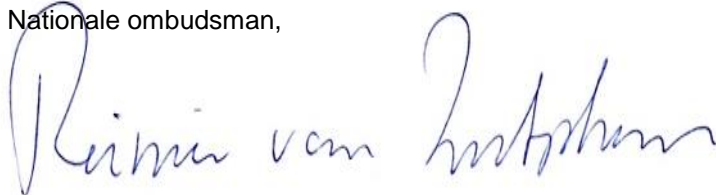
Vanwege de gemaakte fouten biedt het CJIB Taco verontschuldigen aan. Ook krijgt hij een schadevergoeding voor de dagen die hij ten onrechte in de gevangenis heeft doorgebracht. Dit bedrag houdt het CJIB in, zodat het verrekend kan worden met de nog steeds openstaande boetes. Het restant van de openstaande boetes wordt kwijgescholden, waardoor Taco geen openstaande boetes meer heeft. Ook wordt er uit coulance nog een bedrag extra aan hem overgemaakt, omdat de zaak uiteindelijk wel bijzonder ingrijpend voor hem is geweest.

BESCHOUWING

Zowel Taco zelf als de Nationale ombudsman is tevreden met de manier waarop het CJIB de klacht uiteindelijk heeft behandeld en met de stappen die zijn gezet om Taco te compenseren. Dat neemt echter niet weg dat het erg kwalijk is wat Taco is overkomen. Al is hij zelf verantwoordelijk geweest voor de opeenstapeling van boetes, hij had nooit zo lang gegijzeld mogen worden. Het CJIB heeft haar eigen beleid niet goed toegepast, waardoor Taco onbehoorlijk lang en kennelijk zonder enig doel in de gevangenis heeft gezeten. Daar komt nog bij dat een en ander deels is gebeurd nota bene tijdens de loop van een groot onderzoek van de Nationale ombudsman naar de gijzelingspraktijk.

De Nationale ombudsman heeft in zijn uiteindelijke rapport 'Gegijzeld door het systeem' het standpunt ingenomen dat er voor gijzeling geen plaats is wanneer de betrokken burger wel wil, maar niet kan betalen. Je kunt iemand immers niet dwingen om iets te doen wat niet binnen zijn mogelijkheden ligt. Gelukkig zijn inmiddels ook alle betrokken instanties, waaronder het CJIB, van mening dat gijzeling alleen aan de orde moet komen wanneer iemand bewust weigert zijn boetes te betalen. Er zijn maatregelen genomen om te voorkomen dat boetes zich opstapelen en maatregelen om te voorkomen dat mensen die geen geld hebben, toch gegijzeld worden. Ook is nagegaan of er niet nog meer mensen zoals Taco waren, die te lang in gijzeling zaten. Het aantal gijzelingsvorderingen is intussen drastisch gedaald. De Nationale ombudsman houdt de verdere ontwikkelingen in de gaten.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

A handwritten signature in blue ink that reads "Reinier van Zutphen". The signature is written in a cursive, flowing style.

Reinier van Zutphen